

821.135.1

scriitori
români
contemporani

AUGUSTIN
CUPȘA

MARILE
BUCURII
ȘI
MARILE
TRISTETI

POVESTIRI

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Andreea Dobreci, Dan Dulgheru

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

© HUMANITAS, 2021

978-973-50-6991-9
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Răceala

Primele ore au rulat în tăcere. Taică-său a stat nemișcat pe scaunul din dreapta și nu a scos un cuvânt, doar din când în când și-a tras nasul. Lui i s-a părut că făcea asta ostentativ și s-a gândit că bătrânul avea o nemulțumire ascunsă, dar nu a știut cum să înceapă discuția. Tot drumul le-a fost frig. Radiatorul mașinii probabil se stricase, și-a întins de câteva ori mâna deasupra bordului, dar cu același rezultat, în palmă simțea numai un fir de aer cald și asta era prea puțin. Era același drum ca la dus, dar acum i s-a părut mai greu și mai lung. Când a schimbat vitezele, i-a atins fără să vrea piciorul și a auzit cum el s-a tras mai aproape de geam. N-a știut cum să facă să-și întoarcă spre el capul și să-l privească.

L-a întrebat totuși dacă se simțea bine. Bătrânul i-a răspuns – *nu*. Câmpul a stat multă vreme în jurul lor pustiu. Și firele de telegraf păreau înghețate. Câteva stâncuțe au topăit prin zăpadă, apoi și-au luat zborul și au trecut prin dreptul parbrizului. În rest, nu s-a întâmplat mare lucru.

L-a întrebat dacă voia să îi spună ce citise în dosar, dar tatăl a răspuns iarăși – *nu*. Și-a făcut atunci curaj și l-a întrebat de ce nu voia să îi povestească nimic. Tatăl i-a răspuns că el n-a vrut de la bun început să știe ce scria acolo.

— Totuși nu te-am silit să vii cu mine, i-a zis fiul.

Tatăl a tușit scurt și și-a dus mâna la gură, apoi s-a foit pe scaun, și-a căutat în palton după batistă, a găsit-o și și-a suflat lung nasul.

— Ai vrut să vii cu mine, nu? a insistat fiul.

O mașină care venea din sens opus i-a avertizat cu farurile. Mergeau cu viteză mică, dar s-a gândit c-ar fi prudent să mai încetinească puțin. Toată noaptea de dinainte plo-uase și pe jos se formase un strat fin de polei. În curbă a simțit cum mașina se deplasează cu spatele către parapet și atunci a întors volanul încet, spre stânga, apoi spre dreapta, până când a reușit să se redreseze.

— Am vrut să vin cu tine, dar n-am vrut să citesc dosarul, i-a spus taică-său, mi-e de ajuns că l-ai citit tu.

Taică-său lucrase ca stomatolog aproape treizeci de ani. În orașul mic toată lumea ajunsese să îl cunoască. După ce măicăsa a murit, băiatul s-a mutat într-un oraș mai mare și s-a căsătorit cu o fată de preot, care era destul de înstărită. Într-o zi i-a spus soției c-ar vrea să facă un drum până la București ca să citească dosarul pe care taică-său îl avea la Securitate. Se gândise că adevărul i-ar face bine, i-ar aduce o liniște sau o rezolvare, numai că soția lui nu i-a împărtășit părerea. Și tatăl ei avusese de suferit de pe urma regimului, dar pe ea părinții o învățaseră că e mai sănătos să te ferești de oameni și să nu dezgropi trecutul care ți-ar putea aduce și mai multă suferință. Totuși ea nu se ferea să iubească oameni. Aveau deja doi băieței și foarte curând după nașterea gemenilor a realizat și el că o femeie poate să iubească chiar mai mult decât atunci când iubește din toată inima un bărbat.

Șoferul care venea din sens opus îi avertizase corect, pe marginea șoselei se postase un echipaj de poliție. După ce au trecut de filtru, el a continuat să meargă prudent. Au avansat greu. În vale se lăsase ceața. S-a băgat în spatele unei dube și l-a lăsat pe șoferul din față să le deschidă drumul.

În ultimii ani dinainte de Revoluție tatăl lui strânsese destul de mulți bani pentru că era un stomatolog bun și avea o groază de pacienți. O parte din ei i-a cheltuit pentru un scaun stomatologic performant, fabricat în RFG. Un văr din Köln i l-a procurat și i l-a transportat cu aprobare, până la graniță, apoi un activist, căruia îi făcuse o lucrare cu pivot și alte intervenții minore de-a lungul timpului, l-a ajutat să-l treacă prin vamă. În urma acestui demers, stomatologul a putut să facă intervenții și mai laborioase, iar numărul consultațiilor a crescut și mai mult.

Toată lumea părea mulțumită, dar cineva l-a turnat. S-a făcut un control și i-au confiscat scaunul care fusese adus din străinătate. L-au cercetat și l-au ținut în arest câteva zile. Tot activistul a făcut presiuni ca doctorul să nu ia o condamnare prea mare.

(Activistul avea o dantură foarte proastă și stomatologul îi era necesar ca aerul. Ceilalți stomatologi din oraș lucrau prost.)

Când taică-său s-a întors din arest, nu a vrut să le povestească nimic din ce pățise în arest. Soția lui trăia pe atunci. Ea a fost toată viața o persoană veselă, dar într-o zi a fost lovită de o mașină. Pentru multă vreme, în casa lor a domnit o atmosferă apăsătoare. Băiatul cel mare a plecat de-acasa imediat după Revoluție. A emigrat în America. I-a spus odată fratelui mai mic că nu îi plăcuse niciodată acasă și că taică-său fusese un om închis și sever și de câteva ori îl bătuse. El însă nu pățise așa ceva niciodată, nu luase nici măcar vreo scatoalcă de la taică-său, și de aceea s-a arătat foarte mirat. Frate-său i-a mai spus că lucrurile astea se întâmplaseră de mult și sigur n-avea cum să știe de ele. Pe frați îi despărțea o diferență de 11 ani și cei doi își vorbeau rar la telefon. Convorbirea era oricum foarte scumpă, iar frate-său stătea cam prost cu banii pe-acolo, așa că el s-a gândit să nu-l bage prea

tare la plată și i-a propus să-l sune înapoi, dar frate-său i-a trântit în nas un refuz sec. (Sigur se simțise lezat.) Cică să o lase pe altă dată. Altă dată nu au mai atins subiectul.

Tatăl lor nu și-a mai cumpărat niciodată un alt scaun stomatologic, deși a avut din nou posibilitatea și banii să o facă. O vreme, după revoluție, lucrurile au mers bine. Oamenii știau prin ce trecuse și când veneau la cabinet țineau morțiș să îi toarne orice fel de zvon sau de ipoteză. El le spunea că nu au voie să vorbească. Ei îi răspundeau că și-au câștigat deja acest drept, dar el îi avertiza că altfel lucrările lor vor ieși prost.

Tatăl lui a lucrat mereu în liniște, meticulos și precis. S-a încăpățânat să lucreze pe scaunul lui vechi chiar și atunci când clientela scăzuse simțitor. În oraș apăruseră tehnici noi și o aparatură mai bună, iar între timp au apărut tehnici și mai noi și aparatură și mai bună.

În orele de după serviciu, bătrânul stomatolog stă pe marginea Crișului și privește apele repezi. Ceilalți dau la pește, numai el nu a încercat niciodată. L-au întrebat de ce nu vrea și le-a răspuns că se gândește la altceva, dar asta i-a făcut pe pescari să zâmbească pentru că tocmai asta faci la pescuit, stai și te gândești la toate din lume și la nimic.

Odată, când stăteau împreună la râu, băiatul și-a zis că întâmplarea cu scaunul încă îl rodea. L-a întrebat din senin dacă ar dori să știe cine l-a turnat pentru că la București s-a dat drumul la arhive. Taică-său i-a spus că nu-l mai preocupa treaba aia, dar în următoarele luni, fiul a continuat să-l bată la cap până când doctorul i-a răspuns că personal nu-și mai dorește să știe, dar ar fi bine ca familia lui să afle cine a fost turnătorul, ca să se ferească de el în viitor.

— Știi că nu pot scoate dosarul pentru tine, i-a zis fiul.

Stomatologul s-a oferit să îl însoțească, dacă de asta era nevoie, putea să stea lângă el pe un scaun până când parcurgea toate paginile care li se dădeau și afla tot adevărul, dar el n-avea să citească nici un rând cu ochii lui.

Exact asta au și făcut. Tatăl a stat mai bine de o jumătate de zi într-o cămăruță îngustă și rece lângă fiul său care îi răsfoia dosarul. Pe la crăpăturile ferestrei trăgea un curent tăios ca o lamă de brici, iar mâinile băiatului se făcuseră vi-nete de frig. Tatăl său și-a ținut mâinile în poală, sub cape-tele fularului și din când în când și le-a frecat una de alta, a și bătut din picioare pe dușumea ca să și le mai încălzească, dar de ridicat nu s-a ridicat deloc. Nici unul nu s-a dus la baie și nici măcar să bea apă câteva ore bune. Numele îi erau străine băiatului și înșiruirea evenimentelor părea neclară. Notele deveneau din ce în ce mai greu de înțeles pentru că ordinea cronologică nu era respectată și pagini întregi lip-seau. Le dăduseră doar un extras din dosar, de fapt. La un moment dat, când tatăl a strănutat zgomotos, băiatul s-a în-tors către el și l-a întrebat dacă se simțea bine. Taică-său i-a răspuns atunci că simțea cum îl prinde răceala.

— Cred că mă ia și pe mine, i-a răspuns fiul și a conti-nuat să citească.

Când au ajuns la Alba Iulia, i-a propus să oprească. Se făcuse noapte și șoferul din față îi părăsise la Sighișoara. În rest, nu au văzut altă mașină pe șosea.

Au oprit la un hotel ieftin. Luminile de pe stradă i-au adus aminte că se apropiau sărbătorile. Au luat o cameră împreună și apoi au coborât să mănânce. Din hol și-a sunat soția. A întrebat-o ce făceau gemenii, iar ea i-a răspuns că erau bine, îi băgase la culcare și în momentul ăla strângea prin cameră. Apoi l-a întrebat ea cum se simțea. I-a spus că a obosit și că o răceală îi dădea târcoale. L-a întrebat și cum

se simțea taică-său și i-a răspuns că el era și mai răcit, tot drumul în mașină își trăsese nasul și tușise. I-a spus că o iubește. Ea i-a răspuns că și ea îl iubește. Apoi a închis.

Câțiva bărbați au trecut prin fața geamului cântând.

La masă au avut ruladă de porc cu legume. Și-a amintit că maică-sa făcea des ruladă de carne, foarte bună. Și-a amintit că pe taică-său îl turnaseră mai mulți cunoscuți încă din facultate. Unii îi erau colegi, alții îi erau și prieteni.

— Cum ți se pare rulada asta?

— Destul de bună, a mormăit tatăl.

Din unele note reieșea că acești prieteni fuseseră invitați în casa lor. De câteva ori găsisese pomenit și numele mamei lui, ea vorbea deschis, spunea exact ce gândea. Atunci și-a forțat norocul și i-a mai pus o întrebare.

— Dar legumele?

Tatăl s-a oprit ca și cum ceva i-ar fi rămas în gât. A privit lung în farfurie, apoi și-a tamponat gura cu un șervet din pânză, pliat în formă de triunghi. Și-a dres vocea înainte să vorbească și fiul a simțit un nod în stomac, ca în zilele în care îl așteptaseră să vină acasă, iar el nu voise să le spună o vorbă, dar tăcerea lui a fost mai apăsătoare decât orice cuvânt pe care și l-ar fi putut imagina un copil.

— Uite cum îi cu legumele.

Fiul a așteptat cuminte verdictul. Stomatologul a băut apă și a continuat pe un ton egal.

— Legumele sunt din pungă și n-au nici un gust.

Băiatul a dat din cap aprobator, fără să fie de acord cu totul.

— Aia-i.

Într-un colț, niște lăutari cântau o melodie veselă și, după ce au terminat, ceilalți din sală au aplaudat, ba unii i-au chemat să le cânte chiar la masă și le-au îndesat niște bani la curea. Pe urmă lăutarii au făcut un tur printre mese, au

trecut și pe la ei, dar s-au prins repede că nu era nimic de ciugulit și s-au îndepărtat cu viorile pe umeri.

În dosar se făceau referiri la maică-sa și la un alt dosar, probabil al ei. S-a gândit că pe ea nu mai putea să o întrebe dacă ar fi vrut să-și vadă dosarul. L-a întrebat în schimb pe taică-său dacă voia un desert, dar el a preferat să bea din paharul cu apă.

S-au ridicat de la masă și el s-a temut pentru o clipă că numele pe care le citise la arhive i s-ar putea amesteca în cap. Un fior i-a coborât pe șira spinării și inima i s-a strâns de frică. În cameră, tatăl a ales patul de la geam, s-a înfășurat în plapumă și a stins veioza. El în schimb s-a tot foit. Simțea răcoarea supărătoare a așternutului și a camerei. Geamul se împânzise de flori de gheață. O lumină palidă venea de pe stradă. A așteptat până când respirația tatălui a devenit liniștită și s-a strecurat din pat, așa cum făcea și când era mic, doar că pe atunci nu fuma. Pe coridor și-a aprins o țigară. Coridorul se întindea lung, nemișcat ca un gât de găscă tăiat pe butuc. A constatat că mocheta se tocise rău și pereții erau cam murdari. În capătul cel mai apropiat se vedea un fotoliu și el destul de jerpelit. Îl cam ustura gâtul, așa că a tras doar câteva fumuri, apoi a stins țigara de catul ușii, a băgat chiștocul în buzunar și s-a întors în cameră.

Noaptea temperatura a coborât până la -17 grade.

În vis fiul a aflat că tatăl său l-a turnat la Securitate. A fost o veste copleșitoare. Încerca să scape, dar nu putea. Era urmărit. A fugit cu un dosar gros la subraț și s-a ascuns sub o poartă înaltă. Citea în picioare. De fiecare dată când ajungea la capătul unei pagini, descoperea o nouă filă în dosar. Trebuia să fugă, dar nu reușea să o facă pentru că dosarul neterminat îl ținea pe loc. Și-a dat seama atunci că bătrânul știa atât de multe despre el, despre soția și copiii lui, în